

Öppna jämförelser 2022 – Social barn- och ungdomsvård

Socialtjänsten i varje kommun ska verka för att barn och unga växer upp under trygga förhållanden. Årets resultat visar en positiv utveckling för flera indikatorer i den sociala barn- och ungdomsvården. Framförallt ökar andelen kommuner som har en överenskommelse med externa aktörer om samverkan i enskilda ärenden. Andelen handläggare med socionomutbildning och erfarenhet av barnutredningar är också fler i årets resultat.

Årets resultat visar att:

- Fler kommuner har en aktuell överenskommelse om extern samverkan i enskilda ärenden i jämförelse med 2021. Särskilt stor är ökningen gällande överenskommelser för samverkan med förskola, skola och polis.
- Andel utbildad personal med mer än fem års erfarenhet av barnutredningar uppges i år vara 48 procent. Det är en ökning i jämförelse med 2021 då det var 44 procent.
- 52 procent av kommunerna har gett skriftlig information till placerade barn om barnets rättigheter och kontaktuppgifter till ansvariga. Det är en ökning i jämförelse med 44 procent 2021.

Den sociala barn- och ungdomsvården har flera kopplingar till Agenda 2030, exempelvis mål 3 om god hälsa och välbefinnande samt mål 10 om en minskad ojämlikhet.

Extern samverkan i enskilda ärenden

För en del barn och unga är stöd och insatser från en verksamhet tillräckligt, medan andra kan behöva insatser från flera verksamheter, till exempel vid psykisk ohälsa eller kriminella handlingar [1, 2]. Socialtjänsten behöver därför många gånger samverka med andra verksamheter för att ge barn och unga stöd utifrån deras situation. Vilka verksamheter och professioner som behöver samverka avgörs av barns och ungas behov av insatser.

En formaliserad och strukturerad överenskommelse för hur extern samverkan ska ske i enskilda ärenden är ett sätt att stärka stabilitet, förutsägbarhet och kontinuitet mellan olika aktörer. Överenskommelser som beskriver ansvarsfördelningen och ett bestämt tillvägagångssätt ger förutsättningar för en gemensam planering och kan förtydliga vem som ska göra vad, när och hur. För att säkra att överenskommelsen är aktuell och stödjer insatserna till den enskilde är det också viktigt att den regelbundet följs upp.

I årets öppna jämförelser har andelen kommuner som har en aktuell överenskommelse om samverkan i enskilda ärenden ökat för samtliga områden, se tabell 1.

Särskilt stor är ökningen av andelen kommuner som har en aktuell överenskommelse om extern samverkan med förskola, skola och polis. Utifrån att svarsfrekvensen är lägre i årets öppna jämförelser bör en försiktighet iakttas vid jämförelser över tid.

Ökningen kan dock bero på ett ökat fokus på extern samverkan i kommunerna. En sådan samverkansform mellan socialtjänst och polis är till exempel Barnahus som flera kommuner nämner i sina fritextsvar. Till Barnahus kommer barn och unga under 18 år som misstänks ha blivit utsatta för brott och kan träffa berörda personer på en och samma plats.

Tabell 1. Aktuell överenskommelse om extern samverkan i enskilda ärenden

Andel kommuner, socialförvaltningar i Göteborg och stadsdelar i Stockholm, åren 2020, 2021 och 2022, procent, riket.

Indikator	2020	2021	2022
Aktuell överenskommelse om extern samverkan i enskilda ärenden med...			
primärvård	44	42	49
tandvård	29	32	34
mödravård	43	42	48
barnhälsovård	49	46	54
barn- och ungdomspsykiatri	51	51	55
barn- och ungdomsmedicin	42	40	45
barn- och ungdomshabillering	41	40	48
förskola	51	51	62
skola	53	57	66
polis	42	43	53

Källa: Enkät Öppna Jämförelser Socialtjänst, kommunundersökning, 2020, 2021 och 2022. Socialstyrelsen.

Handläggare med socionomutbildning och erfarenhet av barnutredningar

Med rätt kompetens och erfarenhet ökar förutsättningarna för att handläggare ska kunna bidra till insatser av god kvalitet för barnet. Socialtjänstens uppdrag blir alltmer komplext, bland annat genom att ansvarsområdet har förtydligats och utvidgats på flera områden, vilket ställer nya krav på handläggares kunskaper [3]. Speciella krav ställs även på de som handlägger ärenden som berör barn [4,5].

I samband med det ovanligt stora flyktmottagandet under 2015 och 2016 var det en brist på socionomer. Därefter har tillgången på socionomer förbättrats [6]. Enligt Universitetskanslersämbetet bedöms nu arbetsmarknadsläget för socionomer vara balanserat [7].

I öppna jämförelser finns indikatorer som belyser andel socionomer med erfarenhet av barnutredningar.

Årets resultat visar på en ökning av andelen handläggare med socionomutbildning och minst tre års erfarenhet av barnutredningar. Andelen som har socio-
nomutbildning och mer än fem års erfarenhet av barnutredningar har också ökat. Det är en trend som fortsätter sedan 2020. Trots en relativt god prognos kan dock efterfrågan på personer med socionomutbildning förändras snabbt beroende på förändringar i omvärlden.

Tabell 2. Andel handläggare med socionomutbildning och erfarenhet av barnutredningar

Andel (%) kommuner, socialförvaltningar i Göteborg och stadsdelar i Stockholm, åren 2020, 2021 och 2022, procent, riket.

Indikator	2020	2021	2022
Andel handläggare med socionomutbildning och minst ett (1) års erfarenhet av barnutredningar	78	83	83
Andel handläggare med socionomutbildning och minst tre (3) års erfarenhet av barnutredningar	64	69	71
Andel handläggare med socionomutbildning och mer än fem (5) års erfarenhet av barnutredningar	38	44	48

Källa: Enkät Öppna jämförelser Socialtjänst, kommunundersökning 2020, 2021 och 2022, Socialstyrelsen

Andelen handläggare med socionomutbildning och erfarenhet av barnutredningar skiljer sig åt över landet. Det är en större andel socionomer med minst tre års erfarenhet av barnutredningar i större kommuner än i mindre kommuner, se tabell 3. Möjligheten att rekrytera handläggare med rätt kompetens ser olika ut i olika delar av landet, i glesbygdskommuner är det ofta färre sökande som motsvarar kvalifikationskraven än i större kommuner [3].

Tabell 3. Andel handläggare med socionomutbildning och minst tre år erfarenhet av barnutredningar, kommunstorlek, 2022*, procent

Kommungrupp 1–5, indelat i antal invånare:	Andel med socionomutbildning och minst tre års erfarenhet av barnutredningar	Andel med socio- nomutbildning och mer än fem års erfarenhet
1. 0 – 14 999	57,8	36,7
2. 15 000 – 29 999	68,6	46,3
3. 30 000 – 69 999	71,2	49,5
4. 70 000 – 199 999	73,2	51,4
5. 200 000 eller fler	-	-

*bortfall för kommuner med över 200 000 invånare

Information till placerade barn

Barns rätt att vara delaktiga i processer och beslut som rör barnet har en stark ställning i barnkonventionen. Barnet ska ha rätt att uttrycka sina åsikter och ska höras i frågor som rör barnet (artikel 12).

Det är viktigt att barn och unga som är placerade i samhällsvård känner till sina rättigheter utifrån lagstiftning och vet vart de kan vända sig. IVO rapporterar återkommande om att placerade barn utsatts för övergrepp, fysisk och psykisk misshandel och inte får sina rättigheter tillgodosedda [8].

Ett sätt att skapa möjligheter för inflytande och delaktighet bland barn och unga är att informera barnet om sina rättigheter, hur de kan få kontakt med sin socialsekreterare och om IVO:s barn- och ungdomslinje. Till barn och ungdomslinjen kan barn och unga vända sig med frågor om sina rättigheter och berätta om det är något som inte fungerar där de är placerade.

I årets resultat av öppna jämförelser uppger 52 procent av kommunerna att de lämnat skriftlig information till alla placerade barn om barnets rättigheter, kontaktuppgifter till socialsekreterare samt till IVO. Det är en ökning jämfört med 2021 då 44 procent av kommunerna uppgav att de hade lämnat sådan information, se tabell 4. Det är också en ökning i jämförelse med 2020 där andelen var 48 procent.

Tabell 4. Skriftlig information till placerade barn om barnets rättigheter och kontaktuppgifter till ansvariga

Andel (%) kommuner, socialförvaltningar i Göteborg och stadsdelar i Stockholm, åren 2020, 2021 och 2022, procent, riket.

Indikator	2020	2021	2022
Lämnat information till placerade barn om barnets rättigheter och kontaktuppgifter till ansvariga	48	44	52

Källa: Enkät Öppna Jämförelser Socialtjänst, kommunundersökning, 2020, 2021 och 2022. Socialstyrelsen.

Referenser

1. Samverkan kring barn och unga – Kunskapsguiden. Socialstyrelsen, 2016.
2. Samverka för barns bästa – En vägledning om barns behov av insatser från flera aktörer. Socialstyrelsen, 2013.
3. Social kompetens. Om kompetensförsörjning av handläggare i socialtjänsten. Rapport 2019:7. Myndigheten för vård- och omsorgsanalys, 2019.
4. 3 kap. 3 § andra stycket Socialtjänstlagen (2001:453)
5. 3 kap. 3a § Socialtjänstlagen (2001:453)
6. Lägesrapport 2022 – Individ- och familjeomsorg. Socialstyrelsen, 2022.
7. Universitetskanslersämbetet (2021). <https://www.uka.se/statistik--analys/analys-och-uppfoljning/prognoser-for-behovet-av-hogskoleutbildade/halso-och-sjukvard-samt-social-omsorg/socionomexamen.html> [2022-04-21]
8. Vad har IVO sett 2021? Inspektionen för vård och omsorg; 2021.

Om öppna jämförelser

Målet med öppna jämförelser inom socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården är att bidra till verksamhetsförbättring som kommer de enskilda till gagn. Indikatorerna möjliggör en jämförelse av kvaliteten inom socialtjänsten och utgör därmed ett verktyg för kommuner att följa upp, analysera och utveckla sina verksamheter. Resultaten riktar sig främst till chefer och verksamhetsutvecklare i kommunerna.

Datakälla: Enkät Öppna jämförelser socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård 2022, Socialstyrelsen.

Svarsfrekvens: 89 procent av kommunerna besvarade enkätens generella del, 91 procent delenkäten Social barn- och ungdomsvård

Mer information

Du hittar alla årets resultat i Excel-filen, redovisade för socialförvaltningar i Göteborg och stadsdelar i Stockholm, samt på kommun-, läns- och riksnivå på Socialstyrelsens webbplats, se fliken Öppna jämförelser Sociala barn- och ungdomsvården

www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/oppna-jamforelser/socialtjanst

Indikatorer och mått beskrivs i Excel-filen. Insamlingsmetoden finner du i dokumentet Metodbeskrivning 2022.

Kontakt:

Joakim Hagelbäck

Telefon: 075-247 30 00

E-post: joakim.hagelback@socialstyrelsen.se